

MEZINÁRODNÍ AKTIVITY ČR V OBLASTI VÝZKUMU A VÝVOJE

Jan Hálek

Ve své funkci náměstka ministra školství, mládeže a tělovýchovy, jsem se velmi často setkal s absolutním nedostatkem informací učitelů o možnostech mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji (VaV) a především o možnostech, jak se do nich zapojit. Na UP se soustřeďuje zájem učitelů většinou na tzv. vnitřní granty, které však odčerpávají finanční prostředky ze zdrojů rozpočtu UP, nebo na domácí GA ČR, INFRA, FRVŠ, IGA, atd. Chtěl bych proto ukázat na možnosti mezinárodní spolupráce ČR ve VaV, které jsou podle zákona č. 21/1993. (tzv. kompetenčního) v gesci MŠMT (odbor mezinárodní spolupráce ve VaV). Z materiálu tohoto odboru, který vede ředitel ing. Petr Křenek, CSc., jsem také převážně čerpal.

Na úvod několik poznámek. Jednoznačnou prioritou mezinárodní spolupráce ČR ve VaV jsou spolupráce mnohostranné, přesto ale existuje řada důvodů, proč je zapotřebí rozvíjet i dvoustranné spolupráce v rámci mezivládních dohod:

- partnerská země má velký výzkumný potenciál a je ekonomicky zajímavá, ale není členem mnohostranných struktur, dostupných pro ČR (např. některé vyspělé zámořské země);

- dvoustranná spolupráce s partnerskou zemí je tradiční a úspěšně se rozvíjí i v současnosti (např. Německo, Francie);

- systém financování výzkumu v partnerské zemi mobilizuje finanční prostředky státního rozpočtu v případě spolupráce pod mezivládní dohodou a tato spolupráce je zároveň pro ČR z nějakého důvodu zajímavá (např. Ruská federace, Slovinsko);

- existují přímé a nepřímé politické a ekonomické důvody pro dvoustrannou spolupráci (např. některé země SEI).

Dvoustranné dohody o vědeckotechnické spolupráci jsou přístupné kromě oblasti školství a AV ČR všem rezortům a také všem ostatním právnickým osobám výzkumu a vývoje.

1. Mezinárodní dvoustranné závazky České republiky v oblasti výzkumu a vývoje.

a) Země EU

Hlavním rysem těchto zemí je preference mnohostranné spolupráce, do níž lze ale také "zaintegrovat" spolupráci dvoustrannou. Tomu také odpovídá finanční struktura: každý stát EU především přispívá do společného rozpočtu Rámcových programů a nemá zájem uvolňovat další zdroje na dvoustranné projekty. Nicméně Německo, Francie a Itálie vyšly nad rámec tohoto a uvolňují další prostředky na dvoustranné spolupráce se zeměmi, ucházejícími se o členství v EU.

Německo

V roce 1990 byla podepsána dvoustranná dohoda o vědeckotechnické spolupráci mezi vládou ČSFR a SRN, která přešla suksesí na Českou republiku. Po letech určité stagnace, která trvala z různých důvodů až do roku 1995, dalo v roce 1996 německé spolkové ministerstvo pro vzdělávání, vědu, výzkum a technologie/BMBF/podnět k podpisu Prováděcího protokolu, ve kterém by byla zakotvena dvoustranná česko-německé vědeckotechnická spolupráce.

V roce 1997 byla zahájena intenzivní jednání o projektu „Technologický profil ČR“, jehož nositelem za německou stranu by byl FhM v Mnichově (Institut Fraunhofer Management) a mohl by být podporován ministerstvy obou stran. Tento projekt se v současné době aktualizuje.

Pro rok 1998 bylo ve smyslu závěrů z jednání Smíšené komise dohodnuto mezi koordinátory (MŠMT ČR na české straně a Osteuropa-Verbindungsburo Bonn na straně německé) přijímat projekty průběžně a hodnotit a rozhodovat o jejich přijetí v časových intervalech podle potřeby /2x až 3x v roce/ na základě výměny dopisů.

Francie

Francie je země s jedním z největších výzkumných potenciálů v Evropě, která má velký zájem o širokou spolupráci s ČR. S Francií je podepsána dohoda o vědeckotechnické spolupráci z roku 1965. V Praze byl 29. 11. 1996 podepsán soubor Integrovaných akcí, který nese název „BARRANDE“.

Tento program bilaterální vědeckotechnické spolupráce mezi vládou České republiky a vládou Francouzské republiky je za českou stranu řízen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a za francouzskou stranu Ministerstvem zahraničních věcí Francouzské republiky a ministerstvem národního vzdělávání, vysokého školství a výzkumu Francouzské republiky. Cílem programu je umožnit posílení trvalých kontaktů vědecké spolupráce a otevřít cestu integrace vědeckých týmů do evropských struktur. Tento program je otevřen všem výzkumným pracovištím a týmům vysokých škol nebo jiných organizací zabývajících se výzkumem nebo vývojem technologií a může být zaměřen do kterékoli vědecké oblasti včetně humanitních a společenských věd.

Prostředky poskytnuté oběma stranami jsou určeny k doplňkové pomoci výzkumným týmům – k částečnému převzetí nákladů na výměny vědeckých pracovníků, organizování seminářů a aktivit při vědecké výchově.

Již v roce podpisu Programu v roce 1996 po výzvě k podávání návrhů projektů adresované v každé zemi široké veřejnosti

bylo pro první rok vyhlášeného programu „BARRANDE 1997“ předloženo více než 200 společných návrhů projektů, z nichž 40 bylo přijato k řešení. V roce 1997 byla obdobným způsobem v každé zemi rozšířena výzva k podávání návrhů projektů pro rok 1998 „BARRANDE 1998“. Na české straně bylo Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy předloženo 115 návrhů projektů, z nichž po vědeckém hodnocení a následném zasedání společné česko-francouzské komise bylo přijato 29 projektů k finanční podpoře. Ze 40 projektů přijatých k řešení v roce 1997 bylo pro druhý rok řešení schváleno 38 projektů. Celkem bylo vybráno k finanční podpoře v roce 1998 v rámci programu „BARRANDE“ 67 společných česko-francouzských projektů.

Holandsko

Holandsko jako jediná země EU nemá samostatný státní orgán pro vědu a technologii. Tyto kompetence jsou sdruženy v bohatě dimenzovaném ministerstvu školství. U Holandska není předpoklad uzavření dvoustranné dohody o vědeckotechnické spolupráci v klasickém tvaru. V současné době operuje v ČR na komerční bázi kancelář holandské asociace výzkumných institucí TNO, která je v kontaktu s MŠMT a spolupracuje i s vlastním holandským ministerstvem školství. Holandská akademie věd (NIAS) je zaměřena více do oblasti základních a humanitních věd a spolupráce s ní spadá spíše do oblasti kulturní dohody.

Itálie

Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji je centralizována na italském ministerstvu zahraničí.

S Itálií je sjednána klasická Dohoda o vědeckotechnické spolupráci z roku 1990. V průběhu roku 1997 oběma smluvními stranami předběžně vysloven souhlas s přijetím Programu vědeckotechnické spolupráce na léta 1998–2000, který by byl prováděcím dokumentem k Dohodě o vědeckotechnické spolupráci. Letos bylo na expertním jednání vybráno k řešení 37 společných výzkumných projektů.

Rakousko

V roce 1997 došlo k ujednání o rozšíření programu spolupráce AKTION a rakouská i česká strana přistoupily ke konkrétní spolupráci formou vyhlášení společných projektů ve výzkumu a vývoji, jež jsou přijímány na základě rozhodnutí společné vědecké subkomise. V současné době probíhá již další kolo přijímání projektů na rok 1998. Gestorem této spolupráce je na rakouské straně ministerstvo pro výzkum a dopravu.

Řecko

S Řeckem je sjednána dvoustranná Dohoda o vědeckotechnické spolupráci z roku 1984, která se intenzivně plní podle dvouletých prováděcích protokolů, obsahujících seznam společných projektů. Na řecké straně je gestorem dohody ministerstvo pro rozvoj.

Po dohodě s řeckou stranou se ještě letos má uskutečnit v Praze již VI. zasedání Společné česko-řecké komise, za účelem výběru nových vědeckých projektů, které se budou realizovat v letech 1998–2000. Česká strana má připraveno celkem 61 návrhů společných vědeckých projektů. Projektům Vybraným Společnou česko-řeckou komisí poskytují obě strany účelovou dotaci na pobytové náklady svých partnerů.

Velká Británie

Je to země, která neuzavírá dvoustranné dohody o vědeckotechnické spolupráci. Spolupracovat s ní lze jen v rámci programů EU. Velká Británie je také jednou ze zemí skupiny G24, poskytující ČR technickou pomoc ve formě nenávratných půjček. Tato pomoc byla občas (podle pravidelně schvalovaných priorit) směřována také do oblasti výzkumu a vývoje. Tato aktivita je utlumována, neboť ČR jako řádný člen OECD nemůže být příjemcem této pomoci.

Velká Británie má však eminentní zájem na rozšíření EU směrem do střední a východní Evropy a je možno počítat s její významnou podporou při začleňování českého výzkumu do programů EU.

Ostatní země EU

S ostatními zeměmi EU hodlá Česká republika spolupracovat v rámci struktur Evropské unie. ČR se nebude pokoušet sjednávat smluvní dokumenty, vycházející nad rámec této spolupráce a participace. V dvoustranných aktivitách bude postupovat s využitím vzájemné otevřenosti, kterou umožňuje naše legislativa, jako je tomu v případě holandského TNO.

V roce 1994 začalo kromě toho MŠMT realizovat spolupráci s finskou grantovou agenturou CIMO se zajímavými nabídkami na mobility vědeckých pracovníků. S nabídkami a způsobem žádostí o jejich využití byla seznámena česká vědecká veřejnost.

Ostatní vyspělé země Evropy

Zejména se jedná o země Skandinávie, Dánsko a Švýcarsko. Žádná z těchto zemí nesjednává dvoustranné dokumenty o vědeckotechnické spolupráci (kromě Švédska z roku 1971, kde však plnění dohody stagnuje). Dvoustranné aktivity by měly být koncipovány podobně jako s ostatními zeměmi EU. Kromě toho jsou tyto země poskytovatelem technické pomoci a platí to, co bylo řečeno v případě Velké Británie o postupném přecházení na typy spolupráce v rámci OECD.

b) USA a Kanada

Česko-americký vědeckotechnický program

V roce 1991 byla uzavřena dohoda o vědeckotechnické spolupráci (dále Dohoda) s platností na dobu pěti let, podle které byl zároveň zřízen Společný československo-americký fond, do kterého měly rovným dílem přispět každoročně vláda USA a vláda ČSFR.

V rámci úsporných opatření vláda USA ovšem od roku 1995 výrazně omezila pomoc zemím střední Evropy.

Vzhledem k US restriktivním rozpočtovým opatřením byly pro finanční rok 1995 americkou stranou využity k financování Společných fondů prostředky programu US AID. V roce 1996, vzhledem k rozsáhlým restrikcím v rámci federálního rozpočtu, americká strana do Společného fondu nepřispěla a financování nových projektů bylo zastaveno. Ani MŠMT ČR, jako gestor dohody, nemohlo proto v roce 1996 vložit svůj příspěvek do Společného fondu. Nicméně ministerstvo školství mělo zájem na obnovení financování společných projektů a bylo připraveno finančně pokrýt náklady české strany na vzájemnou spolupráci. Přes opakované úsilí ČR, Maďarska, Polska a Slovenska (naposledy 10.3.1997 společným dopisem velvyslanců uvedených zemí na ministryni zahraničí USA M. Albrightovou) se nepodařilo financování Společných fondů obnovit.

Přestože pětileté období platnosti Dohody v roce 1996 ještě neskončilo, obě strany měly zájem uzavřít novou vládní dohodu o vědeckotechnické spolupráci. Jedním z důvodů uzavření nové dohody bylo přání americké strany uzavřít samostatnou dohodu s Českou republikou. Dalším z důvodů byla otázka financování Společného fondu. Po řadě jednání mezi oběma stranami byl vypracován návrh textu nové dohody, který se v převážné části textu prakticky shoduje s původní Dohodou, liší se však v důležité věci: neobsahuje již ustanovení o zřízení a fungování Společného fondu. Společné výzkumné projekty a další aktivity mohou být českou stranou financovány z kapitoly MŠMT tak, jak je to obvyklé pro financování mezinárodních projektů výzkumu a vývoje s jinými zeměmi.

Podle usnesení vlády České republiky č. 260 ze dne 23. dubna 1997 vláda souhlasí se sjednáním Dohody mezi vládou České republiky a vládou Spojených států amerických o vědeckotechnické spolupráci podle návrhu MŠMT ČR. Dohoda byla letos podepsána oběma stranami a vstoupila v platnost, připravují se pravidla pro její konkrétní implementaci.

Přímá spolupráce s NSF

Protokol o ujednání o vědecké a technické spolupráci mezi Národní vědeckou nadací USA (National Science Foundation) a MŠMT ČR byl podepsán v r. 1994 a nahradil Protokol o ujednání o spolupráci v základních oborech mezi Národní vědeckou nadací a Československou akade-

mií věd. Národní vědecká nadace zodpovídá za koordinaci veškeré americké účasti a Akademie věd ČR byla pověřena koordinací české účasti. Obě strany realizují podle tohoto Protokolu i zapojování vysokých škol, výzkumných institucí a dalších vědeckých subjektů do svých aktivit.

Na české straně AV ČR zřídila ve spolupráci s MŠMT Komisi pro spolupráci ČR s národní vědeckou nadací USA, která působí jako vrcholný orgán pro posuzování a přijímání společných výzkumných projektů. Výsledky výběru projektů předkládá AV ČR na MŠMT, které v rámci Programu KONTAKT poskytuje účelovou dotaci na podporu společných výzkumných projektů. V roce 1996 bylo takto podporováno celkem 14 česko-amerických projektů a v roce 1997 bylo podporováno celkem 14 pokračujících projektů z roku 1996 a 8 nově přijatých projektů.

Kanada

S Kanadou lze spolupracovat pouze na otevřeném principu přímých spoluprací na programech. Tyto spolupráce neprobíhají v rámci mezivládních struktur. Kanada je však jednou ze zemí G24, které poskytují ČR nenávratné půjčky. Kanada je také každoročním poskytovatelem dlouhodobých vládních stipendií mladým vědcům do kanadských státních výzkumných ústavů.

c) Ruská federace a ostatní státy bývalého SSSR

Tuto oblast charakterizují kromě naprostého nedostatku finančních prostředků, chaotického vývoje ekonomik a nedostatečného oprostění oblasti výzkumu a vývoje od centralistického řízení také některé pozitivní prvky, jako prezentace dříve nepřístupných technologií nebo zajímavost a rozměry trhu. Kromě toho v některých případech přetrvávají vazby na konkrétní společné projekty, jež mohou být oboustranně výhodné.

Ruská federace

Oblast mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji je řízena ministerstvem pro vědu a technologie. Rusko projevovalo velký zájem o sjednání dvoustranné dohody o vědeckotechnické spolupráci právě z důvodu možnosti uvolňování dodatečných vládních zdrojů na sjednané dokumenty. Přitom nabízelo přístup do všech dříve uzavřených oblastí kosmického a strategického výzkumu a zpřístupnění kritických technologií. S Ruskou federací byla sjednána mezivládní dohoda o obchodní, ekonomické a vědeckotechnické spolupráci. Pro konkrétní spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje sejevilo jako účelné sjednat i dohodu na úrovni meziministerské a zřídit smíšenou komisi jako orgán pro koordinaci spolupráce. K tomu také skutečně došlo a v květnu 1995 byla dohoda v Praze podepsána. Na podzim 1995 byl v rámci zasedání mezivládní komise pro obchodní, ekonomickou a vědeckotechnickou spolupráci připraven prováděcí protokol, který na základě dohodnutých

priorit umožňuje realizaci společných projektů.

Protokol kromě společných projektů obsahuje též ujednání o uspořádání společných seminářů, výstav apod. Smíšenou komisí byly schváleny společné projekty na rok 1997. V rámci činnosti mezivládní komise se každoročně koná i zasedání komise pro vědeckotechnickou spolupráci, jež mj. stanoví ve svém protokolu prováděcí program na další období, schválí společné projekty a další případné akce. V současné době byly dohodnuty společné projekty na rok 1998 (21 projektů).

Ukrajina

Všechny stávající dohody, jež se týkaly výzkumu a vývoje, byly zrušeny. Přes snahy různých jednotlivců i institucí usilujících o navázání konkrétní spolupráce či pokračování bývalých projektů se nepředpokládá v nejbližší době sjednání dohody o vědeckotechnické spolupráci, i když v budoucnu vzhledem k mnohostranné důležitosti Ukrajiny a její možné účasti v SEI nelze vyloučit podobný krok.

Bělorusko

V současné době se jedná o společný rozpočet mezi Ruskou federací a Běloruskem, takže není vyloučena možnost trojstranné spolupráce na základě dohody s Ruskem.

Pobaltí

S pobaltskými státy nejsou sjednány dvoustranné dokumenty o spolupráci ve výzkumu a vývoji. Ovšem asociační dohody EU s pobaltskými republikami by mohly usnadnit spolupráci se zeměmi v tomto regionu.

Ostatní státy SNS

Nejsou sjednány žádné smluvní dokumenty v oblasti výzkumu a vývoje. V blízké době však může nastat situace, kdy prostředky, plynoucí do těchto zemí z EU v rámci pomoci, by mohly být poskytovány prostřednictvím programů, na nichž by se podílely také vyspělejší země, jako je ČR, a tím zvyšovaly návratnost prostředků, které budou v budoucnu vynakládat na evropské rámcové programy výzkumu.

d) Země střední a východní Evropy

Společným rysem dosavadních dvoustranných vztahů ve výzkumu a vývoji v této oblasti v devadesátých letech je nedostatek finančních zdrojů ze státního rozpočtu pro mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji a obecné úsilí o získání těchto zdrojů ve vyspělejších částech světa, zejména v EU. Samotná komise EU však často klade důraz na to, aby tyto země přistupovaly k programům EU koordinovaně a s vyřešenými dvoustrannými vztahy a nečekaly až na konečné řešení stupem do EU, které může být dosti vzdálené. Zvláštní pozornost je nutno věnovat těm zemím, které zahájí rozhovory o členství v EU a které vyjádřily zájem o asociaci s 5. Rámcovým programem výzkumu EU (Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Estonsko).

Maďarsko

Maďarský Státní výbor pro vědu a techniku OMFB není samostatným orgánem státní správy a spadá pod maďarské ministerstvo průmyslu. Vzhledem ke způsobu financování je možno v Maďarsku dvoustranný mezinárodní výzkumný projekt dotovat ze státních prostředků pouze na základě uzavřené mezivládní dohody. Je-li přijat, znamená pro maďarského řešitele značné zvýšení priority a tím podstatně větší naději na finanční příspěvek z maďarského fondu podpory výzkumu. Česká strana přislíbila na žádost maďarské strany projednat možnost uzavření Dohody o vědeckotechnické spolupráci. V současné době se zahajují pracovní jednání nad návrhem dohody.

Polsko

Podobná situace je v tomto ohledu i s Polskem, i když jednání jsou značně pokročilejší řídicím útvarem vědeckotechnické spolupráce je Komitet Badan Naukowych (KBN), který je orgánem státní správy. Polsko projevílo intenzivní zájem o sjednání dohody, takže v současné době probíhají od poloviny roku 1997 expertní jednání o návrhu mezivládní dohody o vědeckotechnické spolupráci. Práce na definitivní podobě dohody jsou v závěru a uzavření dohody lze předpokládat ještě v roce 1998. Pak bude zřízena smíšená komise, jež bude mít úkol koordinaci společné výzkumné činnosti, zejména pak projednávání společných projektů.

Rumunsko

V předešlém období (v letech 1994–1996) projevíla rumunská strana, kterou v oblasti výzkumu a vývoje reprezentuje Ministerstvo vědy a techniky Rumunské republiky, značný zájem o sjednání dohody o vědeckotechnické spolupráci. Zatím není spolupráce ve V a V navázána.

Slovinsko

Výzkum a vývoj ve Slovinsku řídí ministerstvo vědy a technologií. Slovinsko vyjádřilo oficiální zájem o sjednání dohody o vědeckotechnické spolupráci s ČR hned na začátku roku 1993 po rozdělení federace jako první. Jednání pak dále probíhala a dohoda byla podepsána na podzim 1995. Dohoda také formálně nahradila dohodu o vědeckotechnické spolupráci s bývalou Jugoslávií z roku 1989. Slovinsko je vyspělá země s průmyslovou i výzkumnou tradicí. V současné době již probíhají aktivity směřující k ustavení smíšené komise pro koordinaci spolupráce ve výzkumu a vývoji a má být uskutečněno výběrové řízení na společné vědeckovýzkumné projekty.

Slovensko

Vláda ČR schválila v letošním roce návrh na uzavření spolupráce ve V a V. Na schválení dokumentu se však čeká na slovenské straně, kde k němu dojde zřejmě po ustanovení nové vlády SR.

e) Neevropské nejvyspělejší země světa (neevropské země G 24)

S těmito zeměmi nelze spolupracovat v rámci regionálních mnohostranných programů pro geografickou odlehlost. Přítom jejich vyspělost znamená neopomenutelnou složku mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji prakticky pro každou zemi světa. Současně byly tyto (níže uvedené) země poskytovatelem nenávratných půjček – technické pomoci do ČR. O tom však platí to co, bylo řečeno výše o předpokládaném postupném ukončování této pomoci ČR, s tím, že konkrétně v případě USA se tento postoj již naplnil.

Japonsko

Japonsko aktivně vyhledává své místo pro spolupráci a obchod v oblasti střední Evropy. Z iniciativy japonské strany byla uskutečněna řada jednání s agenturami JICA, JISTEC, JSPS a dalšími a navázány první kontakty s japonskou STA (Science and Technology Agency). Letos bylo uspořádán japonsko-český mezivládní seminář o spolupráci ve výzkumu a vývoji na němž byly projednány návrhy na společné projekty ve výzkumu a vývoji.

Izrael

Spolupráce s Izraelem neprobíhá na základě standardní dohody o vědeckotechnické spolupráci.

f) Ostatní země světa s velkým potenciálem výzkumu a vývoje

Čínská lidová republika

ČR sukcedovala do Dohody a vědeckotechnické spolupráci s ČLR z roku 1952. Čínská strana i po změnách posledních let trvala na plnění této dohody. Velký důraz byl např. kladen na umožňování návštěv čínských techniků v českých podnicích, které měly se skutečným výzkumem málo společného.

Proto byla v roce 1995 sjednána dohoda nová, modernější, která nahradila dohodu z roku 1952. V roce 1996 byl projednán a schválen na zasedání Společné česko-čínské komise v Pekingu seznam společných projektů, tento seznam byl aktualizován a byly schváleny nové projekty na zasedání Společné komise v roce 1997 v Praze. Přípravuje se další kolo schvalování nových projektů.

Korejská republika

Korejská strana projevíla v roce 1995 zájem o oživení jednání o podpisu dohody o vědeckotechnické spolupráci po počátečních jednáních v roce 1992. K podpisu Dohody došlo začátkem roku 1995. Je řešena řada společných výzkumných projektů, které jsou schvalovány diplomatickou cestou.

Mexiko

Dohoda o vědeckotechnické spolupráci byla s Mexikem uzavřena již v roce 1980. Nová dohoda byla uzavřena v roce 1995 z iniciativy MZV je vlastně novelizací dohody předchozí. Doposud byla spoluprá-

ce pouze formální. První kroky k naplnění této Dohody byly realizovány v průběhu roku 1997, kdy si obě strany vyměnily diplomatickou cestou stanoviska k 5 návrhům společných vědeckých projektů. Předpoklad je, že ještě letos by se mohla zahájit spolupráce na některých z těchto projektů.

Argentina

V roce 1995 byla podepsána s argentinskou státní agenturou CONICET dohoda o vědeckotechnické spolupráci. Tato spolupráce by také měla být naplněna konkrétními projekty. V současné době řada univerzitních pracovišť a výzkumných institucí projevila zájem a podala konkrétní návrhy.

Indie

Indie usiluje o sjednání dohody o vědeckotechnické spolupráci s ČR, zatím nerealizováno.

2) Mnohostranná spolupráce

A) Komise Evropské Unie – DG XII

Spolupráce s Evropskou unií se datuje již od roku 1991 a souvisí s politickými změnami a jednáními o politické, hospodářské a obchodní asociaci zemí střední a východní Evropy k Evropské unií. V rámci Evropské unie se spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje odehrává na bázi tzv. Rámcových programů spolupráce. V současné době je postupně ukončován 4. Rámcový program (4.FP) a rokem 1998 počíná 5. Rámcový program.

Komise EU zareagovala na politické změny a v průběhu 3. Rámcového programu tento upravila tak, aby bylo možno navazovat mezinárodní spolupráci také se zeměmi střední a východní Evropy. Bylo však jasné, že to zpočátku nebude spolupráce finanční a že podpora musí vzejít z EU. Program PECO umožňoval připojení projektů navržených organizacemi zemí střední a východní Evropy k pěti vybraným programům 3. Rámcového programu.

Z celkových 50 MECU, které Komise EU poskytla programu PECO, získala Česká republika více než 7 MECU. Bylo rozhodnuto, že ČR bude spolupracovat také finančně a podpoří dotacemi projekty, kterým se nedostává vlastních finančních prostředků zejména na provozní náklady. V roce 1994 byl po programu PECO otevřen tzv. program COPERNICUS, který umožňoval nejen připojení, ale i navržení nových programů a to v oblastech bližších průmyslových oblastech výzkumu, které zatím v programu PECO nebyly přístupné. V programu COPERNICUS byly návrhy projektů již evaluovány za účasti hodnotitelů ze zúčastněných zemí na základě výběru, který z návrhů těchto zemí prováděla Komise Evropské Unie. Hlavním gestorem spolupráce je Komise EU Directorate General XII (výzkum a vývoj), dále se spolupracuje s DG XIII (Informační technologie), DG VII (telekomunikace a doprava), DG III (Průmyslové technologie). Česká republika získala v roce 1994 progra-

mech COPERNICUS a PECO více než 180 grantů s celkovou finanční podporou z prostředků Evropské unie větší než 8 MECU.

Z prostředků státního rozpočtu České republiky bylo na provozní náklady v roce 1994 vynaloženo 16 milionů Kč, v roce 1995 více než 27 milionů Kč. Od roku 1995 a tedy od počátku 4. Rámcového programu se situace ve strukturách spolupráce s Evropskou unií radikálně změnila, ČR byla však na tyto změny již velmi dobře připravena.

Od února 1995 je v platnosti Evropská dohoda o spolupráci České republiky s Evropskou unií (asociační dohoda). V tzv. Dodatkovém protokolu k této dohodě se stanoví, že asociovaný stát má právo přístupu do všech programů 4. Rámcového programu, náklady na tuto účast však musí asociovaný stát hradit z vlastních prostředků. Tuto zásadu – tzv. asociaci s programy – ostatně Komise EU stanovila i bez ohledu na Dodatkový protokol jako pravidlo pro účast na 1. Aktivitě 4. Rámcového programu.

Jelikož však ČR nebyla asociována s programy výzkumu a vývoje – tzn. že neplnila vklad do společného rozpočtu EU, neboť jej prozatím pokládá za příliš vysoký s nevyjasněnou návratností, bylo dohodnuto, že se ČR bude zapojovat formou „project by project“. Pro rok 1996, kdy byla zahajována řešení prvních velkých společných projektů, přijatých koncem roku 1995 v rámci 1. Aktivity 4. FP se navýšil rozpočet účelových dotací v kapitole MŠMT na částku 60 mil Kč.

Kromě toho komise EU zahájila – s ročním zpožděním – v říjnu 1995 – Aktivitu 2 nazvanou INCO-COPERNICUS, kterou podporuje ze zvláštního rozpočtu prostředků na mezinárodní spolupráci. Vzhledem k této skutečnosti a narůstajícímu počtu projektů přijatých v Aktivitě 1 byla částka rozpočtu účelových dotací navýšena pro rok 1997 na 67 mil. Kč. V roce 1994 bylo dotováno 99 projektů, v roce 1995 102 projektů, v roce 1996 103 projektů a v roce 1997 již 163 projektů.

V září roku 1997 proběhlo poslední kolo pro přihlášení projektů do programu INCO-COPERNICUS, schválené projekty jsou zahajovány v roce 1998. V tomto roce také bude zahájen jednání o 5. FP, který přinese pro řešitele z České republiky podstatné změny. Na základě výzvy KEU se rozhodla vláda České republiky přispět do společného fondu Rámcového programu a tím se stane asociovaným členem k Rámcovému programu. Řešitelé budou mít stejná práva jako členské státy EU.

EUREKA

Cílem programu EUREKA je podporovat spolupráci mezi výzkumnými ústavami, vysokými školami a průmyslovými podniky a vytvářet tak podmínky pro zvýšení výkonnosti evropského aplikovaného výzkumu a vývoje, rozvíjet jeho infrastrukturu a řešit problémy dotýkající se více zemí. Výsledkem je potom zvýšení produktivity a konkurenční schopnosti evropského průmyslu a ekonomiky na světových

trzích. Společná činnost evropských zemí a Komise Evropské unie v rámci programu EUREKA se rozvíjí od roku 1985.

Česká republika vyhověla v roce 1995 podmínkám, které jsou stanoveny pro přijetí za řádného člena programu EUREKA, a stala se tak 25. členskou zemí. Získání členství bylo významným krokem k vytvoření podmínek pro zapojení českých výzkumných organizací včetně vysokých škol a průmyslových podniků do řešení mezinárodních projektů s technicky vyspělejšími evropskými partnery. Předchozí status spolupracující země neumožňoval, aby české organizace byly předkladatelem návrhu nového projektu a jeho hlavním řešitelem. Plné členství v EURECE odpovídá stanovenému záměru zapojit Českou republiku do nejvýznamnějších struktur v oblasti výzkumu a vývoje.

Koordinace účasti České republiky a českých organizací v programu EUREKA je, obdobně jako ve všech členských zemích EUREKY, zabezpečována Sekretariátem Národního programového koordinátora, který byl vytvořen v rámci odboru mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji MŠMT. Jako poradní orgán MŠMT (náměstka ministra pro vědu a vysoké školství) byla v dubnu 1996 vytvořena Rada programu EUREKA. Rada posuzuje jak návrhy nově předkládaných projektů, tak se vyjadřuje k žádostem o finanční podporu na řešení jednotlivých projektů. Členové Rady provádějí rovněž supervizi jednotlivých projektů po dobu jejich řešení.

V roce 1997 bylo zahájeno řešení 10 nových projektů a v závěru roku 1997 potom 41 organizací, z toho 17 bylo výzkumných ústavů a vysokých škol, 17 malých a středních podniků 7 průmyslových podniků a 7 průmyslových podniků bylo řešiteli celkem 30 běžících projektů. Počátkem roku 1998 je předkládáno k projednání a schválení řídicím grémiem programu EUREKA dalších 10 nových projektů českých organizací. Mimo to české organizace nyní žádají také o připojení do tří již běžících projektů EUREKA.

Na řešení projektů EUREKA může být přiznána finanční podpora z účelových prostředků na mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji. Podpora jednotlivým účastníkům může činit až 50 % finančních nákladů na výzkumnou a vývojovou část řešení projektu a je dosud formou nevratných dotací. V roce 1995 podpora českým organizacím činila 10 500 tis. Kč, v následujícím roce 1996 byla celková dotace 29 500 tis. Kč a v roce 1997 české organizace byly podpořeny částkou 32 200 tis. Kč.

COST – The European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research

COST je program evropské mnohostranné spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje. Program byl založen rozhodnutím konference ministrů odpovědných za oblast výzkumu a vývoje některých evropských zemí v roce 1971 ve Vídni. Česká a Slovenská Federativní republiky se stala členem v roce 1991 a Česká republika v roce

1993. Členem programu COST jsou jednotlivé státy a ne samostatné instituce.

COST organizuje výzkum a vývoj formou ACTION, k nimž se mohou členské státy připojovat svými vlastními projekty.

Forma spolupráce: Evropské sladěné (concerted) akce (Actions) – celkový počet k lednu 1998 156 – na omezenou dobu (obvykle 3–5 let) v různých oblastech výzkumu a vývoje. Zásadou organizace a práce programu COST je princip "bottom-up – zdola nahoru".

Nejvyšší orgán: Výbor vysokých představitelů COST (Senior Officials Committee), jehož členy jsou všechny členské státy jedním hlasem a Komise Evropské unie a některé další instituce – např. ESA. Zásadou jednání a rozhodování je snaha o dosažení konsensu.

Základní zaměření: badatelský a částečně aplikovaný výzkum.

Členství: Členy jsou evropské státy – v současné době 28 států a Evropská unie a Evropská kosmická agentura. Členy jsou Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Holandsko, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Lichtenštejnsko, Maďarsko, Malta, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spolková republika Německo, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a Velká Británie. Bulharsko, Kypr, Litva a Lotyšsko mají statut pozorovatele

Účast na Akcích COST z nečlenských zemí: Na základě souhlasu Výboru vysokých představitelů COST se připouští ve vyjimečných případech účast na Akcích COST i institucím z nečlenských zemí. V současné době jde zejména o účast z Ruska, Litvy, Bulharska, Izraele, Austrálie, USA a dalších.

Oblasti výzkumu: Informační technologie, telekomunikace, doprava, oceánografie, materiálový výzkum, životní prostředí, meteorologii, zemědělství a biotechnologie, potravinářský výzkum, společenské vědy, lékařský výzkum, stavebnictví, chemie, lesnictví a produkty lesa, dynamika proudění, fyzika.

Rídící výbor Akce: Akce jsou koordinovány tzv. Management Committee. Členem Rídícího výboru zástupci členských zemí, které k akci přistoupily formou podpisu tzv. Memoranda of Understanding (viz dále). Účast členských zemí v Akci se uskutečňuje formou tzv. projektů. Při zahájení Akce posuzuje projekty tzv. Skupina pro nové Akce, případně Technický výbor je-li pro daný obor ustaven. V případě dalších žádostí o přijetí pak Management Committee.

Technický výbor: V některých oblastech jsou ustaveny tzv. Technical Committee – Materiály, Telekomunikace, Doprava, Společenské vědy, Chemie, Meteorologie, Lesy a produkty lesa, Městské stavební inženýrství, Zemědělství a biotechnologie, Fyzika, Neurovědy, dále byl zřízen tzv. horizontální výbor pro životní prostředí.

Členové TC zastupující ČR tvoří **ad hoc Výbor COST** v ČR. Výbor má dvě základ-

ní povinnosti: 1. Projednání návrhu a doporučení na rozdělení finančních prostředků pro dotace projektů COST na daný finanční rok. 2. Projednává koncepci vědeckých případně i organizačních aktivit účasti České republiky v programu COST.

Memorandum of Understanding (MoU): Mezinárodní dokument, který formuluje jednak Akce z hlediska odborného, jednak z hlediska právního. MoU zavazuje signatáře mimo jiné k poskytování všech výsledků dosažených při řešení a zajišťuje právo přístupu k těmto informacím pro ty členské země, které Memorandum podepsaly. Memorandum podepisuje za Českou republiku velvyslanec České republiky při Evropské unii na základě pověření MŠMT ČR. ČR má k lednu 1998 podepsána MoU 53 akcí COST.

Financování výzkumu: Zásadně na národní úrovni. COST nedisponuje žádnými prostředky pro financování výzkumu. V české republice byly v letech 1993 a 1994 projekty částečně účelově financovány ze státního rozpočtu. Členský příspěvek: členský příspěvek ČR do COST se skládá ze dvou částí: roční příspěvek na činnost sekretariátu COST v Bruselu ve výši cca. 1.000.000 Kč ročně a podíl na základech částky 55.000.000 BEF na čtyři roky, který činil pro ČR na čtyři roky 125.000 Kč.

Finanční prostředky z účelových prostředků pro financování výzkumu a vývoje státního rozpočtu ČR jsou jako částečná dotace řešení projektů COST rozdělovány odborem pro mezinárodní spolupráci ve výzkumu vývoji MŠMZ na základě doporučení od hoc výboru COST v ČR a na základě vyjádření Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj. Prostředky jsou přidělovány formou hospodářské smlouvy mezi zadavatelem (MŠMT) a nositelem a řešitelem projektu. Výsledky řešení financovaného touto formou jsou na základě uvedených hospodářské smlouvy hodnoceny formou závěrečné oponentury nezávislými oponenty. Každoročně se uzavírá dodatek k hospodářské smlouvě, která se uzavírá na celou dobu řešení.

Procedura přijetí projektu: Vzhledem ke zvyklostem v programu COST je nutné, aby přihláška projektu byla zasílána jednak přímo Rídícímu výboru akce a současně prostřednictvím Sekretariátu COST v ČR Sekretariátu COST v Bruselu. V ČR je vedena databáze COST české účasti. K podpisu MoU pověřuje velvyslanec ČR při Evropské unii sekretariát Cost v České republice na základě vyjádření Rídícího výboru Akce COST, že projekt byl evaluován a je vhodný k zapojení do řešení v rámci programu COST a příslušné Akce. V roce 1997 byla celková finanční podpora ze státního rozpočtu na řešení projektů 33 miliónů Kč a podpořeno bylo 120 projektů. Finančně jsou podporovány pouze projekty, které úspěšně prošly mezinárodní evaluací. Evaluaci provádí Rídící výbor akce COST. Avaluace se uskutečňuje ze dvou hledisek – odborné úrovně a vhodnosti tematického zaměření vzhledem k formulaci problému akce.

EMBC (European Conference for Molecular Biology)

Česká republika přistoupila v roce 1994 k Dohodě ustavující Evropskou konferenci pro molekulární biologii – European Conference for Molecular Biology – EMBC a je od roku 1995 jejím řádným členem. EMBC je mezivládní organizace zajišťující kooperaci evropských států v základním výzkumu v molekulární biologii a příbuzných vědách. Dohoda ustavující EMBC byla podepsána v únoru 1969 Francií, SRN, Nizozemím, Norskem, Švédskem, Švýcarskem, Velkou Británií, Rakouskem, Dánskem. Postupně k Dohodě přistoupily další evropské země a Izrael. V současné době má EMBC 24 členů. Doposud patří Česká republika spolu s Maďarskem, Slovinskem, Chorvatskem a Polskem k členským zemím z postkomunistického bloku. Činnost EMBC se řídí Všeobecným programem, který zahrnuje především: přidělování dlouhodobých a krátkodobých stipendií pro výzkum, vypracování programů kursů, workshopů a symposií. Výkonnou organizací EMBC je Evropská organizace pro molekulární biologii – European Organization for Molecular Biology – EMBO se sídlem v Heidelbergu. EMBO zajišťuje provádění Všeobecného programu EMBC prostřednictvím Výboru EMBO pro udělování stipendií, pořádání kursů, workshopů a symposií. V EMBC je možno získat stipendia až na dobu 3 let podle kvality projektu. O přijatých projektech za každý rok se vydává koncem roku souhrnná zpráva. Rozpočet organizace na provádění Všeobecného programu je složen v hlavní míře z příspěvků členských států. Příspěvek ČR do EMBC je 48 000 DM – první 3 roky platí ČR pouze 2/3 této částky, další roky bude platit plnou částku 60 000 DM. Tento příspěvek je uhrazen z kapitoly Ministerstva zahraničních věcí ČR.

ESA (the European Space Agency)

ESA je mezivládní organizace evropských zemí pro oblast kosmického výzkumu a vývoje. Česká republika po zániku organizace INTERKOSMOS ztratila výraznější příležitost k účasti na kosmickém výzkumu a vývoji. Ve svém důsledku to vedlo k omezení a redukci jak výzkumných a vývojových aktivit, tak i kapacit pro výrobu kosmických přístrojů a zařízení. Z toho důvodu bylo proto zvoleno postupné přibližování k ESA a v období 1995 až 1996 byla postupně připravena Dohoda mezi vládou České republiky a Evropskou kosmickou agenturou o využívání kosmického prostoru pro mírové účely, jež byla podepsána v Praze v listopadu 1997 a která vymezuje oblasti spolupráce.

PHARE

Podpora výzkumu a vývoje z programu PHARE v ČR, který má sloužit k urychlení restrukturalizace, je od svého začátku v roce 1991/1992 problematická. Podpora měla být poskytována nejprve nikoli ze samotného programu, nýbrž z programu GTF. Gesce za tento program jakož i celková administrace PHARE přitom byla původ-

ně svěřena MH ČR – Centru pro zahraniční pomoc.

Po převzetí kompetencí za oblast výzkumu a vývoje absolvovali zástupci MŠMT až do úrovně náměstka ministra dlouhou řadu jednání jak se zástupci CZP, tak i PHOS (PHARE Operational Service) v Bruselu ve snaze vyjasnit možnosti a sladit představy. MŠMT se také marně snažilo, při maximální flexibilitě, vstoupit do Indikativních programů PHARE takovým způsobem, který by byl pro PHOS přijatelný. Tyto snahy navíc příliš nepodporoval ani Poradní sbor náměstků ministrů, kompetentní v otázce priorit PHARE, ani samotné CZP. Jedinou fungující aktivitou tak zůstal program TEMPUS, který však není primárně orientován na výzkum.

V poslední době platí Indikativní program PHARE na léta 1995–1998, kde však není finanční podpora oblastí výzkumu a vývoje explicitně vyjádřena vůbec.

Středoevropská Iniciativa (SEI)

Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji je na půdě SEI organizována v rámci tzv. Pracovní skupiny pro výzkum a vývoj. Této pracovní skupině v současné době trvale předsedá Itálie a práce je koordinována Ministerstvem zahraničních věcí Italské republiky. Pracovní skupina se pravidelně schází. Hledají se především možnosti financování projektů výzkumu a vývoje s významem pro region střední Evropy. Jde např. o regionální sítě v některých oborech nebo vznik Center of Excellence. Vzhledem k tomu, že SEI nedisponuje žádnými finančními prostředky na podporu výzkumu a vývoje, je hlavním problémem snaha o nalezení vnějších finančních prostředků. Pro oblast výzkumu a vývoje nelze zatím počítat s podporou bank, jako je např. BERD, pro nevyjasněnou návratnost případných půjček. SEI se také dlouhodobě marně pokouší nalézt pochopení a podporu svých aktivit v oblasti výzkumu u Komise EU, přestože Itálie, tak nyní i Rakousko členy EU jsou. Komise EU zřetelně rází vlastní politiku spolupráce ve výzkumu a vývoji a to i v regionu SEI.

OECD

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) byla založena v roce 1961 jako následník Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci z roku 1948, která spolupracovala ve své době provádění Marshalova plánu. Sdružuje 26 nejvyspělejších zemí světa. OECD podle svého statutu působí jako fórum, v rámci kterého se členské státy snaží o koordinaci svých politik. Členskými zeměmi je OECD využívána ke zpracování nezávislých hodnocení a analýz, které jsou nejvýznamnějšími prvky vzájemné koordinace.

V prosinci 1995 získala ČR plné členství, takže se předpokládá další rozšíření aktivit. Odbor pro mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji spolupracuje s Výborem pro vědní a technologickou politiku OECD – CSTP (Committee for Science and Technology Policy), který spadá pod Direktorat pro vědu, technologie a průmysl – DSTI

(Directorate for Science, Technology and Industry). Výbor pro vědní a technologickou politiku je odpovědný za podporu výměny zkušeností týkajících se vědních a technologických politik, usnadňování vytváření těchto politik a identifikace oblastí, ve kterých může jejich harmonizace přinést vzájemný prospěch členským zemím. Výbor pro vědní a technologickou politiku pracuje v jednotlivých skupinách, kterými jsou pracovní skupiny pro inovační politiku, vědní systém, biotechnologie, vědní a technologické ukazatele a Megascience. Po přijetí ČR za člena OECD se spolupráce dále prohlubuje.

V současné době se připravuje zasedání Výboru pro vědní a technologickou politiku na úrovni ministrů. Toto zasedání proběhne v březnu 1999.

Programy podpory mezinárodních projektů výzkumu a vývoje.

Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji je organizačně zajišťována odborem pro mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. a vysoké školství. Zahraniční partneři, ať již jde o Komisi Evropské unie, Sekretariát programu EUREKA nebo sekretariát COST, musejí mít možnost obracet se na jim známá místa s přesně definovanou adresou. Bez této struktury – řešitelé místo – centrum – centrum – řešitelské místo – se nelze v současné době obejít.

V oblasti financování byla dořešena problematika veřejné soutěže o přidělování dotací na řešení projektů mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. V souladu s přílohou k usnesení vlády č. 27 ze dne 3. ledna 1996 „Pravidla pro poskytování účelových finančních prostředků ze státního rozpočtu na podporu projektů výzkumu a vývoje“ se na základě veřejné soutěže realizuje podpora mezinárodních projektů výzkumu a vývoje v rámci následujících programů odsouhlasených Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj:

- **4. Rámcový program**
- **COST**
- **EUREKA**

• **KONTAKT** – cílem tohoto programu je podpořit účast českých výzkumných pracovníků v zapojování do mezinárodních týmů a základě uzavřených dvoustranných a mnohostranných dohod. Program není časově omezen a řídí se platností jednotlivých mezinárodních dohod a zahrnuje mezinárodní programy – SEI, ESA, NATO, NSF, vybrané mezinárodní programy dvoustranné spolupráce např. s Německem, Francií – Program Barrande, Ruskem, Řeckem, Rakouskem – Program AKTION atd. (Podrobnosti o jednotlivých formách této mezinárodní spolupráce jsou uvedeny v předchozím textu). Celkové náklady na řešení projektů v rámci programu KONTAKT byly: 10 835 tis. Kč v roce 1996 a 33 896 tis. Kč v roce 1997.

• **INGO** – (International Non-Governmental Organization) tento program, který byl schválen Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj, se realizuje od roku 1998.

Cílem programu je podpořit možnost členství institucí výzkumu a vývoje v mezinárodních nevládních organizacích, které se zabývají výzkumem a jeho podporou. Překážkou pro vstup českých výzkumných institucí do mezinárodních nevládních organizací jsou zejména důvody finanční. Rozpočtové a příspěvkové instituce, o něž se vesměs jedná, nejsou schopny se zavázat k uhrazení členských příspěvků do takových organizací, ani sdužovat finanční prostředky na takový účel s jinými institucemi. V současné době existuje řada aktivit, které směřují k získání členství v nevládních výzkumných institucích. Program INGO bude vyhlášen každoročně formou veřejného výběrového řízení a účelové dotace poskytnuté v jeho rámci budou v souladu s usnesením vlády č. 27/1996. Jednotlivé projekty ucházející se o zařazení do tohoto programu budou posuzovány Radou programu INGO, která si vyžádá odborná stanoviska od dalších expertů.

Od roku 1996 je pro každé rozpočtové období vypisována MŠMT veřejná soutěž s uzavěrkou 28. února a 31. srpna, v níž se mohou ucházet o dotaci všichni řešitelé mnohostranných a dvoustranných výzkumných projektů, které již byly přijaty k řešení v rámci příslušných mezinárodních grémíí, jichž je ČR členem a jejichž závěry je závazná respektovat.

O konkrétním využití účelových prostředků určených pro mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji vydávají doporučení Rady programů (COST, EUREKA, 4FP, KONTAKT a INGO), jmenované MŠMT. Rozhodovací pravomoc o přidělení dotace je v kompetenci náměstka ministra pro vědu a vysoké školství. Úkolem příslušných Rad programů je sládní priorit přidělování dotací ze státního rozpočtu s výsledky evaluace návrhů projektů na mezinárodní úrovni.

Aktivita pro podporu vědy a výzkumu: Spolupráce s Euro-Case (European Council of Applied Sciences and Engineering)

Obor mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji MŠMT je kontaktním místem pro ČR. Sekretariát neziskové organizace Euro-CASE vypisuje každým rokem Evropskou cenu za nejlepší výrobek v oblasti informační technologie. Evropská cena je organizována společně s programem ESPRIT Evropské komise. V silné mezinárodní konkurenci je vybráno 25 finalistů, kteří prokážou uplatnění nápadů a výsledků výzkumu. Od roku 1996 byla tato mezinárodní soutěž otevřena i pro země střední a východní Evropy. Již v prvním roce tohoto otevření se jedna česká společnost (Hydroinform a.s.) umístila mezi 25 vítězi (the European Information Technology Prize 1996). V roce 1997 se v konkurenci 319 účastníků z 26 evropských zemí a Izraele umístil mezi 25 finalisty i produkt Simone Control společnosti Simone Research Group, s.r.o., z České republiky.